
ВЪЗНИКВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТНОТО РАЗУЗНАВАНЕ ВЪВ ФРАНЦИЯ

Валентина ХОРОЗОВА*

In this paper the objective is to perform detailed survey of available literary sources in the field. The author analyzed the evolution of the overall process of emerging and evolution of competitive intelligence in France. The main distinctive characteristics of competitive intelligence in France, are derived and described in details.

Процесът на възникване и развитие на конкурентното разузнаване във Франция започва от края на 1980 г. благодарение на съвместното действие на личности от различни среди – академична, отбрана, правителство и бизнес. Те имат огромен принос за възникването на конкурентното разузнаване на практическо и теоретично ниво. Считани са за бащи основатели на конкурентното разузнаване във Франция. Водещите сред тях са Анри Мартр, Бернар Карайон, Ален Жюйе, Клод Ревел, Ларивет, Бернар Есамберт и др.

Френските автори и власти обикновено говорят за икономическо разузнаване вместо за конкурентно. Според тях концепцията за икономическото разузнаване е по-широка от тази, свързана с конкурентното разузнаване.¹ Това уточнение е много важно, защото икономическото разузнаване във Франция е развиваща се *обществена политика* с множество измерения и по-широки приложения, отколкото конкурентното разузнаване в много други държави.

Ако в началото на своето развитие икономическото разузнаване във Франция е било съсредоточено главно върху различни

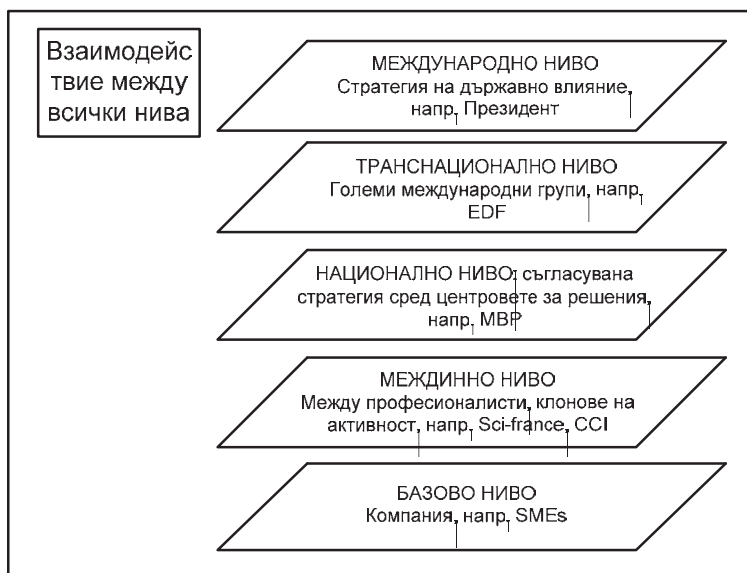
* Авторът е доктор в Академията на МВР – София.

¹ Larivet, S. L'intelligence économique: un concept managérial. – In: *Marketing & Communication* 3, 2006, p. 22 – 35. ISBN 2747-1157-6.

аспекти на сигурността, трябва да се отбележи, че в днешно време то се простира върху цялата концепция за конкурентоспособност и върху търсенето и използването на ценна и работеща информация.

Могат да бъдат дефинирани пет нива на икономическото разузнаване във Франция, които са показани на *Фигура № 1*.

Фигура № 1. Нива на икономическото разузнаване²

Значимостта или важността на разузнавателната информацията е нейното основно качество.³ Разузнавателната дейност се състои и от събиране и анализ на информация за предполагаеми външни и вътрешни заплахи за държавата и обществото, и от осъществяване на мероприятия за предотвратяване и ликвидиране на тези заплахи. Специфичността на разузнаването се дължи на използването и на негласни методи и средства, което му позволява да проникне в тайните на разузнаваната държава. Разузнавателна-

² **Jakobiak, F.** L'intelligence Economique, La comprendre, L'implanter, L'utiliser. Deuxième tirage, 2006, p. 3 – 9. ISBN 2-7081-3604-6.

³ **Савов, И.** Един поглед върху методите за събиране на информация в сферата на националната сигурност. – В: *Сборник доклади от Годишната университетска научна конференция „Сигурност и отбрана“*. Велико Търново: НБУ „Васил Левски“, 2016, с. 240 – 250. ISSN 1314-1937.

та дейност е обективна необходимост в развитието на всяка държава.⁴ Освен това тя включва и операции срещу недържавни организации, които действат в разузнаваната държава със или без подкрепа от държавата, също така и офанзивни контраразузнавателни операции срещу сили на трета държава. Осъществява се както от самостоятелни структури, така и от отделни звена, влизащи организационно в други държавни учреждения.⁵

Уникалността на икономическото разузнаване във Франция е, че обхваща всичките пет нива, докато конкурентното разузнаване в други държави често се счита за област на частния сектор и на професионалните асоциации.

Френските автори определят икономическото разузнаване като комбинирани и координирани действия за събиране, обработка и разпространение на информация за стратегически и оперативни цели. Дефинирани са четири основни стълба на развитие на икономическото разузнаване във Франция:

1. Насърчаване на развитието на икономическото разузнаване на ниво компания.
2. Оптимизиране на обмена на информация между частния и публичния сектор.
3. Изграждане на банки с данни в светлината на нуждите на потребителите.
4. Мобилизиране на обучението и образованието в областта на икономическото разузнаване.⁶

Ключови дати за икономическото разузнаване във Франция

Ръстът на икономическото разузнаване във Франция се свързва с доклада на Анри Мартр от 1994 г. „Икономическо разузнаване и бизнес стратегия“. В резултат на публикуването му се създава Комитет за конкурентоспособност и икономическа сигурност, който е подчинен директно на министър-председателя.

---

⁴ **Савов, И.** Безлични механизми за връзка в разузнаването. – В: *Сборник научни трудове на Академията на МВР*, 2016, с. 169 – 225. ISSN 1312-6415.

⁵ **Иванов, М.** Инфраструктура на разузнаването. София: Профисек, 2012, с. 6; 215. ISBN 978-954-32927-1-8.

⁶ <http://www.intelligence-economique.gouv.fr/qui-sommes-nous/quest-ce-que-lintelligence-economique/historique>, 10. 05. 2016.

През 2003 г. е публикуван докладът на Бернар Карайон „Икономическо разузнаване, конкурентоспособност и социално сближаване“. Този доклад бележи началото на действието на *държавата* в сферата на икономическото разузнаване, в резултат на което през м. декември с.г. е създаден постът „главен ръководител на икономическото разузнаване“, който докладва на Генералния секретариат на националната отбрана към премиера.

През 2005 г. се полага началото на териториалното икономическо разузнаване.

През декември 2010 г. за първи път държавната политика относно икономическото разузнаване е предмет на изявление на кабинета.

През септември 2011 г. икономическото разузнаване е официализирано като едно от направленията на икономическата политика на Франция.

През април 2012 г. се засилва ролята на по отношение на териториалното икономическо разузнаване.

През 2013 г. е създадена Междуведомствена делегация за икономическо разузнаване (D2IE).⁷

РОЛЯ И ЗНАЧЕНИЕ НА МЕЖДУВЕДОМСТВЕНАТА ДЕЛЕГАЦИЯ ЗА ИКОНОМИЧЕСКО РАЗУЗНАВАНЕ

Междуведомствената делегация за икономическо разузнаване е пряко подчинена на министър-председателя и докладва директно на него за своите действия. Нейните задачи са определени с **Указ от 22.08.2013 г.** D2IE има за цел да бъде център за сигнали, поддръжка, обслужване на икономическите интереси и конкурентоспособността на Франция.⁸

Междуведомствената делегация за икономическо разузнаване разработва и предлага обществената политика за икономическо разузнаване, която се реализира на министерско, регионално и международно ниво. D2IE ръководи и координира изпълнението ѝ. За целта се изисква участието на всички заинтересовани страни.⁹

---

⁷ Пак там.

⁸ <http://www.intelligence-economique.gouv.fr/qui-sommes-nous/nos-missions>, 15.05.2016.

⁹ Пак там.

В координация с различни държавни институции Междуправителствената делегация за икономическо разузнаване цели:

- стратегическо проучване на тенденциите в научната, икономическата и технологичната среда;
- прогнозиране на големите икономически тенденции;
- помагане на фирмите в международното им развитие;
- дефиниране на стратегическите сектори за Франция;
- определяне на политиката на влияние и позицията на Франция в международните организации;
- координиране на действията на образованието.¹⁰

В същото време всички френски региони, които представляват правителството на регионално ниво, имат разработени различни програми по икономическо разузнаване, които са включени в т.нар. „Регионален план за икономическо разузнаване“. Те са структурирани според регионалните особености и центровете за конкурентоспособност, присъстващи за регионите.

Междуправителствената делегация за икономическо разузнаване определя икономическото разузнаване като инструмент за подпомагане на решенията в полза на всички икономически субекти. Франция в лицето на D2IE цели разпространяването на културата на икономическото разузнаване към икономическите сектори и обществото като цяло.¹¹

ДЪРЖАВАТА И БИЗНЕСЪТ – РЪКА ЗА РЪКА

Във Франция икономическото разузнаване е едновременно обществена политика, разработена и прилагана от държавата, и подход на бизнеса. Обединява ги обща цел: подпомагане на конкурентоспособността, растеж на заетостта и предоставяне на възможност на националните икономически сили да се конкурират на световните пазари с адаптирани/пригодени средства. Независимо дали се използва от държава или от фирма, то се прилага в конкретен контекст – на глобализацията и на взаимосвързаността на икономиките.¹²

---

¹⁰ <http://www.intelligence-economique.gouv.fr/qui-sommes-nous/nos-missions>, 15.05.2016.

¹¹ <http://www.intelligence-economique.gouv.fr/qui-sommes-nous/quest-ce-que-lintelligence-economique/enjeux-pour-letat-et-les-entreprises>, 16.05.2016.

¹² Пак там.

Икономическите фактори се сблъскват с появата на нови субекти и засилваща се конкуренция, която е на все по-високо ниво в кръга на иновациите, включително на етапа на научните изследвания. На следващо място развитието на нови технологии за информация и комуникация, появата на истинско информационно общество, характеризиращо се с информационно пресищане, разнообразие на източници на същата тази информация и бързина на разпространението ѝ, са други предизвикателства, които трябва да бъдат взети под внимание. Изправени пред тези предизвикателства, всеки стопански субект трябва да интегрира икономическото разузнаване с цел информиране, анализиране и предвиждане на бъдещи промени и защита на своята конкурентоспособност и ноу-хау.¹³

Впечатление прави широкопространената култура по икономическо разузнаване и общото приемане на тази дейност като полезна необходимост. Това обяснява факта защо всяка френска организация, независимо дали е стартираща или развита, се стреми да приложи мерки за създаване на собствена стратегия и структурирана организация по икономическо разузнаване, което да бъде изградено като едно цяло, с участието на всички заинтересовани в предприятието. Ролята на икономическото разузнаване на ниво фирма е:

- да се грижи за развитието;
- да защитава и гарантира конкурентоспособността;
- да следи за откриване на нови пазарни възможности;
- да наблюдава конкуренцията;
- да предприема действия за разширяване и завладяване на нови пазари;
- да увеличава възможностите за печалби и финансиране;
- да очертае новите рискове;
- да прогнозира възможностите и заплахите;
- да идентифицира и защити ключови активи;
- да предприеме защитни мерки.¹⁴

Съществуват официални правителствени сайтове, които правят достъпна за обществеността и за френските фирми различни

---

¹³ Пак там.

¹⁴ <http://www.intelligence-economique.gouv.fr/qui-sommes-nous/quest-ce-que-lintelligence-economique/enjeux-pour-letat-et-les-entreprises>, 16.05.2016.

видове полезна информация.¹⁵ Френските политици осъзнават, че трябва да се използва информацията, и за целта тя трябва да бъде на разположение (поне тази, която е публична), за да може да улесни „живота“ на малки и средни предприятия, институции и т.н.

ФРЕНСКИ ОРГАНИЗАЦИИ В ПОДКРЕПА НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗУЗНАВАНЕ

Като голямо предимство на политиката по икономическо разузнаване във Франция трябва да се приеме добре изградената мрежа от научноизследователски институции, които разработват насоките на тази дейност за конкретни фирми. В резултат на културни, социални и исторически причини академичните изследвания и френската политика на икономическото разузнаване се преплитат от само себе си.

В *Таблица № 1* са обобщени и представени основните френски организации, оказващи подкрепа на развитието на икономическото разузнаване. Посочени са техните цели и дата на създаване.

Таблица № 1. Организации за подкрепа на икономическото разузнаване¹⁶

Френски акроним и английски превод	Цели на организацията	Дата на създаване
Професионални асоциации		
ADBS Асоциация на специалистите по информация и документация www.adbs.fr	С близо 5000 членове, ADBS има цел по-специално да разпространява и развива използването на нови технологии, да публикува приноси, да популяризира професията и да развива уменията на своите членове, като предлага обучителни сесии.	1963
AIE Академия за икономическо разузнаване	Тази асоциация е с няколкостотин членове. Тя популяризира икономическото разузнаване и се опитва да го адаптира	1993

¹⁵ <http://www.drieedev.fr/la-drieedev-ile-de-france-r619.html>, 15.01.2019.

¹⁶ *Journal of Competitive Intelligence and Management*. Competitive Intelligence Foundation, Vol. 4, No. 3, 2008, pp. 71 – 73. ISSN 1540-4242.

www.academie-ie.org	към нуждите на компаниите. Трябва да се отбележи, че поддържа блог в партньорство с Les Echos (френски бизнес вестник) и организира годишна литературна награда по икономическо разузнаване.	
FEPIE Френска федерация на професионалисти по икономическо разузнаване www.fepie.com	Стреми се да професионализира френския свят по икономическо разузнаване чрез стриктна политика на придържане, етически кодекс и утвърждаване на стандарти за програми за обучение.	2006
IERSE Институт за изучаване и изследване на фирмената сигурност www.ierse.fr	Играе тройна роля: <ul style="list-style-type: none"> • обучава компаниите в областта на сигурността и управлението на риска; • провежда изследвания в тази област; и • участва в обществената политика по икономическо разузнаване и сигурност. 	1997
IFIE Френски институт за икономическо разузнаване www.ifie.net	Осигурява обучение по икономическо разузнаване; услуги по набиране на персонал и свързани с тях проучвания. Стреми се да подпомага предприятията при изпълнение на целите и нуждите, свързани с икономическо разузнаване.	2003
SCIP France Общество на професионалистите в областта на икономическото разузнаване във Франция www.scip-france.org	Понастоящем с 200 членове, тази група предоставя мрежа за подкрепа и обмен на професионалисти в областта на икономическо разузнаване.	1992
Synapi Национален съюз на информационните съветници www.synapi.com	Целите са да се увеличи видимостта и достъпността на икономическо разузнаване. Той се разглежда като мрежа от експерти и насърчава реализацията на инициативи между SCIP Франция и Френската федерация на професионалистите по икономическо разузнаване (FePIE).	1994
Национални мозъчни тръстове		
AFDIE Френска асоциация за	Действа като мозъчен тръст, който обединява практикуващите икономическо	1996

развитие на икономическото разузнаване www.afdie.net	разузнаване от частния и публичния сектор, включително фирми, училища, университети и консултантски услуги, и представя предложения под формата на доклади, казуси, бележки и методологии.	
IHEDN Институт за висши науки за национална отбрана www.ihedn.fr	Действа като портал за участниците в икономическото разузнаване, асоциациите и официалните доклади. Изпълнява ролята си на икономическа защита чрез икономическото разузнаване. Осигурява обучение по икономическо разузнаване.	1936
INHES Институт за висши науки за сигурност www.inhes.interieur.gov.fr	Играе голяма роля в регионалната разузнавателна политика. Осведомява МСП за необходимостта от икономическа сигурност.	Заменя IHESI (1989) през 2004

ОБУЧЕНИЕ ПО ИКОНОМИЧЕСКО РАЗУЗНАВАНЕ

Във Франция няколко институции предлагат обучение по икономическо разузнаване. През 1993 г. е основана Академията за икономическо разузнаване. Мисията, която си поставя Академията, е оценка, насърчаване и разпространение на професионални знания в сферата на икономическото разузнаване, които са адаптирани към специфичните нужди на компанията.¹⁷

През 2005 г. са идентифицирани 54 учебни програми по икономическо разузнаване. Това изобилие поставя въпроса за стандартите и качеството на учебния процес. В отговор главният ръководител на икономическото разузнаване създава комисия от 16 експерти (професори и изследователи) със специалната задача да предложат рамка на учебните програми по икономическо разузнаване, която впоследствие трябва да бъде одобрена лично от него. По този начин се изясняват и уеднаквяват съдържанието и методологията на обучението по икономическо разузнаване във Франция.

По инициатива на D2IE през февруари 2011 г. в *Университета „Париж Дофин“* е създадена специална катедра, посветена на проблемите на икономическото разузнаване – *катедра „Икономи-*

¹⁷ <http://www.academie-intelligence-economique.org>, 17.05.2018.

ческо разузнаване и стратегии на организациите“. Катедрата е създадена с подкрепата на четирите фирми партньори – PSA Peugeot-Citroen, Sanofi, Sogeti и Total.¹⁸

За постигане на общата цел, поставена от правителството, – приоритизиране на икономическото разузнаване, D2IE издига като един от своите приоритети провеждане на обучения по икономическо разузнаване. Освен това съвместно с Националния институт по академични изследвания на сигурността и правосъдието предлага образователни семинари на лектори по икономическа сигурност, които впоследствие могат да обучават лидери и корпоративни служители.¹⁹

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В резултат на обстойния преглед на темата можем да заключим, че икономическото разузнаване във Франция е процес, който включва всички действащи лица в икономиката, и неговото развитие там достига своята зрелост в много области. Икономическото разузнаване във Франция се отличава със следните особености:

- много добре развита и развиваща се обществена политика в тази област;
- разработен и прилаган подход на държавата;
- трайно присъствие на ниво бизнес;
- програми за икономическо разузнаване на регионално ниво;
- силно развити и широко разпространени академични програми в тази област;
- добре изградена мрежа от научноизследователски институции;
- лесен достъп до информация чрез официални правителствени сайтове.

Считаме, че състоянието и нивото на развитие на икономическото разузнаване във Франция разкриват и доказват полезността на методите и средствата на този вид дейност за разнообразието от потребителите ѝ. То има съществен принос за напредъка на регионите, предприятията, образованието и научните инсти-

---

¹⁸ <http://www.intelligence-economique.gouv.fr/dossiers-thematiques/formation>, 18.04.2017.

¹⁹ <http://www.intelligence-economique.gouv.fr/dossiers-thematiques/formation>, 18.04.2017.

туции. Препоръчително е постоянно да се поддържа тласъкът на неговото развитие и интегриране във всички сфери.

Литература

1. **Иванов, М.** Инфраструктура на разузнаването. София: Профисек, 2012. ISBN 978-954-32927-1-8.
2. **Савов, И.** Безлични механизми за връзка в разузнаването. – В: *Сборник научни трудове на Академията на МВР*, 2016. ISSN 1312-6415.
3. **Савов, И.** Един поглед върху методите за събиране на информация в сферата на националната сигурност. – В: *Сборник доклади от Годишната университетска научна конференция „Сигурност и отбрана“*. Велико Търново: НБУ „Васил Левски“, 2016. ISSN 1314-1937.
4. **Journal** of Competitive Intelligence and Management. Competitive Intelligence Foundation, Vol. 4, No. 3, 2008. ISSN 1540-4242.
5. **Larivet, S.** L'intelligence économique: un concept managérial. – In: *Marketing & Communication* 3, 2006. ISBN 2-7472-1157-6.